

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

ĐẶNG VĂN SÁNH

**VAI TRÒ CỦA QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM
TRONG HOẠT ĐỘNG DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2013

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

ĐẶNG VĂN SÁNH

VAI TRÒ CỦA QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM TRONG HOẠT ĐỘNG DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG

Chuyên ngành: Kinh tế chính trị
Mã số: 62 31 01 02

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

1. PGS, TS Nguyễn Thế Chinh
2. PGS, TS Nguyễn Đức Độ

HÀ NỘI - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực, có nguồn gốc, xuất xứ rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Đặng Văn Sánh

MỤC LỤC

	Trang
TRANG PHỤ BÌA	
LỜI CAM ĐOAN	
MỤC LỤC	
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	
MỞ ĐẦU	5
TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	10
Chương 1 MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ VAI TRÒ CỦA QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM TRONG HOẠT ĐỘNG DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG	31
1.1. Quan niệm, đặc điểm và phân ngành dịch vụ môi trường ở Việt Nam hiện nay	31
1.2. Quan niệm, nội dung vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường	37
1.3. Kinh nghiệm quân đội một số nước tham gia hoạt động dịch vụ môi trường và những bài học rút ra cho Quân đội nhân dân Việt Nam	53
Chương 2 THỰC TRẠNG QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM THỰC HIỆN VAI TRÒ TRONG HOẠT ĐỘNG DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG	70
2.1. Những ưu điểm, hạn chế của Quân đội về thực hiện vai trò trong hoạt động dịch vụ môi trường	70
2.2. Những vấn đề đặt ra cần giải quyết nhằm phát huy vai trò Quân đội trong hoạt động dịch vụ môi trường	112
Chương 3 QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM TRONG HOẠT ĐỘNG DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG	118
3.1. Quan điểm phát huy vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường	118
3.2. Những giải pháp chủ yếu phát huy vai trò của Quân đội trong hoạt động dịch vụ môi trường	125
KẾT LUẬN	157
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	160
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	161
PHỤ LỤC	171

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

STT	Chữ viết đầy đủ	Chữ viết tắt
1	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á	ASEAN
2	Hệ thống phân loại sản phẩm chủ yếu của LHQ	CPC
3	Liên minh Châu Âu	EU
4	Đầu tư trực tiếp nước ngoài	FDI
5	Hiệp định chung về Thương mại dịch vụ	GATS
6	Hiệp định chung về thuế quan và mậu dịch	GATT
7	Tổng sản phẩm quốc nội	GDP
8	Hiệp hội bảo tồn thiên nhiên quốc tế	IUCN
9	Tổ chức tiêu chuẩn quốc tế	ISO
10	Viện trợ phát triển chính thức	ODA
11	Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế	OECD
12	Tiêu chuẩn vệ sinh an toàn và kiểm dịch	SPS
13	Hàng rào kỹ thuật trong thương mại	TBT
14	Chương trình phát triển Liên Hợp quốc	UNDP
15	Tổ chức thương mại thế giới	WTO
16	Trang	tr

MỞ ĐẦU

1. Giới thiệu khái quát về luận án

Phát huy vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường là vấn đề mà nghiên cứu sinh đã ấp ủ từ khi công tác ở Binh chủng Hóa học. Nghiên cứu sinh đã tham gia lãnh đạo, chỉ đạo hoạt động dịch vụ môi trường do Bộ đội Hóa học phối hợp với một số lực lượng khác trong và ngoài Quân đội tiến hành, nên đã có những tích lũy nhất định về lý luận, thực tiễn xung quanh vấn đề Quân đội tham gia hoạt động dịch vụ môi trường, nhất là trong lĩnh vực Hóa học.

Trên cơ sở yêu cầu của luận án tiến sĩ kinh tế, chuyên ngành kinh tế chính trị, mã số 62 31 01 02, cùng với quá trình tích lũy kiến thức và kinh nghiệm trong thời gian công tác ở Binh chủng Hóa học, nghiên cứu sinh đã lựa chọn vấn đề: “*Vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường*” làm đề tài luận án tiến sĩ kinh tế.

Nhằm nghiên cứu cơ sở lý luận, thực tiễn và đề xuất quan điểm, giải pháp phát huy vai trò của Quân đội trong hoạt động dịch vụ môi trường, ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, luận án kết cấu thành 3 chương. Chương 1, luận giải một số vấn đề lý luận vai trò Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường. Chương 2, làm rõ thực trạng Quân đội nhân dân Việt Nam thực hiện vai trò trong hoạt động dịch vụ môi trường. Chương 3, xác định quan điểm và đề xuất giải pháp phát huy vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường.

2. Lý do chọn đề tài luận án

Hiện nay dịch vụ môi trường ngày càng đóng vai trò quan trọng trong lĩnh vực kinh tế nhằm đáp ứng nhu cầu thị trường hướng tới xu thế chung là phát triển bền vững của các quốc gia. Dịch vụ môi trường góp phần ngăn ngừa và giảm thiểu ô nhiễm môi trường, tạo ra môi trường xanh, sạch cho xã hội, nâng cao chất lượng cuộc sống của con người.

Đối với Việt Nam, dịch vụ môi trường đang ngày càng trở thành một nhu cầu hết sức bức thiết. Bởi lẽ, nước ta đang phải đối mặt với nguy cơ ô nhiễm môi trường do quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hóa. Đồng thời, thu nhập của người dân ngày càng được nâng cao, do đó, nhu cầu về chất lượng cuộc sống thân thiện với môi trường cũng ngày càng cao. Mặt khác, nhu cầu bảo đảm dịch vụ môi trường cho các doanh nghiệp cũng ngày càng tăng do yêu cầu về hàng hoá và dịch vụ thân thiện với môi trường. Bên cạnh đó, Việt Nam đang phải cam kết thực hiện ngày càng nhiều hơn các hiệp định quốc tế về môi trường, đặc biệt là các cam kết về dịch vụ môi trường sau khi nước ta chính thức trở thành thành viên của Tổ chức Thương mại thế giới (WTO). Ngoài ra, với quá trình tự do hoá thương mại và sự phát triển nhanh của các hoạt động công nghiệp, mức chi ngân sách cho các dịch vụ công về bảo vệ môi trường ngày càng tăng, tạo ra gánh nặng lớn cho ngân sách nhà nước. Do đó, cần phải đẩy mạnh các hoạt động dịch vụ môi trường. Nhận thức sâu sắc vấn đề này, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 249/QĐ-TTg, ngày 10/2/2011 về việc phê duyệt "Đề án phát triển dịch vụ môi trường đến năm 2020", với mục tiêu phát triển dịch vụ môi trường nhằm cung ứng dịch vụ bảo vệ môi trường cho các ngành, lĩnh vực, địa phương; tăng tỷ trọng đóng góp của khu vực dịch vụ trong nền kinh tế, tạo thêm việc làm và hướng tới mục tiêu phát triển bền vững đất nước.

Để đẩy mạnh các hoạt động dịch vụ môi trường, huy động tối đa sự tham gia của xã hội vào công tác bảo vệ môi trường, Nghị quyết 41-NQ/TW, ngày 15/11/2004 của Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng (Khóa IX) đề ra chủ trương đẩy mạnh xã hội hóa, khuyến khích cá nhân, tổ chức và mọi thành phần kinh tế tham gia các hoạt động dịch vụ thu gom, vận chuyển, tái chế, xử lý chất thải và các dịch vụ khác về bảo vệ môi trường. Nghị quyết Đại hội XI của Đảng xác định một trong những nội dung trọng tâm trong Chiến lược phát triển

kinh tế xã hội 2011 - 2020 là: “Đẩy mạnh xã hội hóa công tác bảo vệ môi trường, phát triển các dịch vụ môi trường, xử lý chất thải” [31, tr.137]. Nghị quyết Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng lần thứ 7, khóa XI, về “Chủ động ứng phó với biến đổi khí hậu, tăng cường quản lý tài nguyên và bảo vệ môi trường” (số 24-NQ/TW) cũng xác định: “Phát triển ngành kinh tế môi trường trên cơ sở ngành công nghiệp môi trường, dịch vụ bảo vệ môi trường và tái chế chất thải” [32, tr.3].

Với tính chất là một tổ chức xã hội đặc thù, hoạt động của Quân đội nhân dân Việt Nam có quan hệ tác động qua lại đối với môi trường. Hơn nữa, phạm vi hoạt động của Quân đội rộng lớn, kể cả trên đất liền, trên không, trên biển, biên giới, hải đảo và quân đội có những nguồn lực và lợi thế nhất định về tổ chức biên chế, nhân lực, cơ sở vật chất kỹ thuật, khoa học - công nghệ, tính chất hoạt động, nên có khả năng tham gia hiệu quả vào nhiều hoạt động dịch vụ môi trường của đất nước.

Thực tế trong những năm vừa qua, Quân đội đã tham gia hoạt động dịch vụ môi trường trên nhiều lĩnh vực có hiệu quả, như: dịch vụ xử lý bom mìn, khắc phục hậu quả hóa chất độc tồn lưu sau chiến tranh; dịch vụ xử chất thải và khắc phục sự cố môi trường; dịch vụ quan trắc và phân tích, đánh giá hiện trạng môi trường, tác động môi trường đối với dự án phát triển kinh tế - xã hội, v.v..

Tuy nhiên, tham gia hoạt động dịch vụ môi trường là vấn đề mới đối với Quân đội và trong điều kiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế, bên cạnh những kết quả đã đạt được, việc tham gia hoạt động dịch vụ môi trường của Quân đội có những hạn chế nhất định, vai trò của Quân đội chưa được phát huy đúng với khả năng hiện có. Do đó, nghiên cứu vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường ở nước ta hiện nay là vấn đề có tính cấp thiết cả về ý nghĩa lý luận và thực tiễn,

nhằm luận giải cơ sở lý luận, thực tiễn phát huy lực lượng có nhiều ưu thế này trong hoạt động dịch vụ môi trường, giải quyết vấn đề bảo vệ môi trường của đất nước; đồng thời, nghiên cứu vấn đề này còn góp phần phát triển lý luận vai trò của Quân đội đối với kinh tế, thực hiện chức năng, nhiệm vụ “đội quân sản xuất” trong tình hình mới. Với những ý nghĩa đó, vấn đề: “*Vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường*” được tác giả lựa chọn làm đề tài luận án tiến sĩ kinh tế.

3. Mục đích nghiên cứu của đề tài

Nhằm phát huy vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường dựa trên những ưu thế của Quân đội.

4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của đề tài

* ***Đối tượng nghiên cứu:*** Vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường.

* ***Phạm vi nghiên cứu:***

- Tập trung nghiên cứu, khảo sát vai trò của Bộ đội Hóa học, Bộ đội Công binh và một số lực lượng khác trong hoạt động dịch vụ môi trường.

- Phạm vi thời gian: khảo sát vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường từ năm 2000 và đến nay.

- Phạm vi không gian: trên địa bàn lãnh thổ Việt Nam

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài

* ***Những đóng góp mới về khoa học của đề tài***

- Luận giải nội dung vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường.

- Phân tích kinh nghiệm Quân đội một số nước tham hoạt động dịch vụ môi trường và rút ra những gợi ý đối với Quân đội nhân dân Việt Nam.

- Đánh giá thực trạng Quân đội nhân dân Việt Nam thực hiện vai trò trong hoạt động dịch vụ môi trường.

- Đề xuất những quan điểm cơ bản và giải pháp chủ yếu nhằm phát huy vai trò của Quân đội nhân dân Việt Nam trong hoạt động dịch vụ môi trường thời gian tới.

**** Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của đề tài***

Luận án được thực hiện thành công góp phần cung cấp cơ sở khoa học cho việc xác định chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, Quân đội nhằm phát huy vai trò của Quân đội trong hoạt động dịch vụ môi trường; góp phần phát triển lý luận vai trò của Quân đội đối với phát triển kinh tế, thực hiện chức năng “đội quân sản xuất” trong tình hình mới. Đồng thời, luận án dùng làm tài liệu tham khảo nghiên cứu khoa học, giảng dạy môn Kinh tế chính trị Mác - Lênin, Kinh tế quân sự Mác - Lênin trong các nhà trường Quân đội.